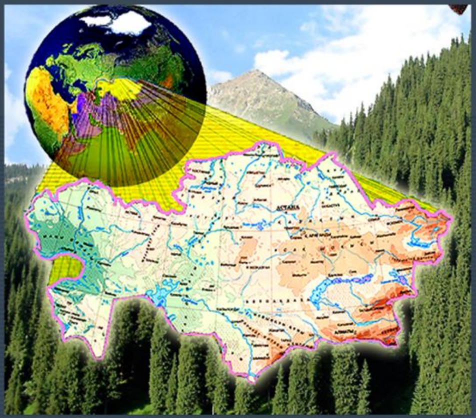

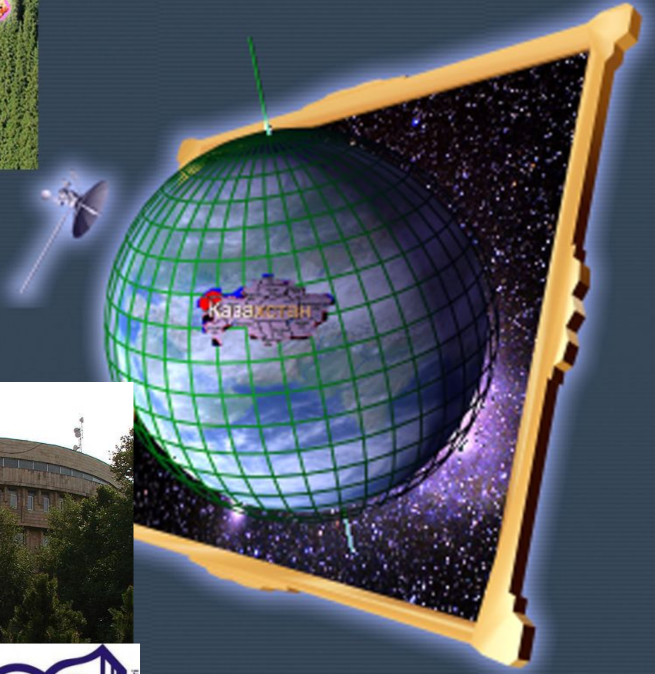

Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті

Психологияның нысаны, пәні мен әдіснамалық негіздері

Орындаған: Қадырханова Ж.Ж
6М011600-
география
1 курс
магистранты

ЖОСПАРЫ:

1. Психология ғылымы туралы түсінік
2. Психология ғылымының пәні, мақсаты мен міндеті
3. Психология ғылымының даму тарихы
4. Психология ғылымының салалары
5. Психологияның әдіснамалық негіздері

Адамның ішкі жан дүниесін, оның сырттай болмыспен өзара ықпалдастық байланыстарының жалпы заңдылықтарын зерттеумен арнайы ғылым – психология (грек.psiche-жан, logos-ғылым) айналысады.

- **Психология өз алдына ғылым ретінде XIX хасырдың 60 ж. бөлініп шықты.**

- **1879 ж. Лейпцигте Вундт алғаш рет дүние жүзінде экспериментальды психологиядан лаборатория ашты.**

- **Психология терминін неміс философы Христиан Вольф кіргізді.**

- **Психология термині грек сөзінен шыққан: psyche – «жан», «психика»; logos – «ғылым»**

ПСИХОЛОГИЯ - психиканың дамуы мен әрекетке келуі және оның көрінісінің жеке-дара типологиялық ерекшеліктері жөніндегі, сонымен бірге адамның қоршаған ортамен өзара ықпалдасты байланыстарының жалпы заңдылықтары туралы ғылым.

Психология пәні:

- іс-әрекет субъекті ретіндегі адам;
- өзін өзі реттеуіне қажет тұлғаның жүйелі өз сапалары;
- адам психикасының қалыптасуы мен әрекеттік қызметке келу заңдылықтары;
- адамның болмысты бейнелеу қабілеттері және оны тануы;
- соның нәтижесінде өзінің сырттай дүниемен өзара ықпалдасты байланыстарын реттей алуы.

Психологияның негізгі міндеттері:

- психикалық құбылыстарды сапалық тұрғыдан зерттеу;
- психикалық құбылыстардың физиологиялық тетіктерін зерттеу;
- психикалық құбылыстардың қалыптасуы мен даму барысын талдау;
- психологиялық білімдерді адам өмірі мен іс-әрекетіне жоспарлы ендіруге жәрдем ету.

Психологияның негізгі даму кезеңдері

I кезең. Психология **жан** туралы ғылым.

II кезең. Психология **сана** жөніндегі ғылым.

III кезең. Психология **әрекет-қылық** жөніндегі ғылым.

IV кезең. Психология шынайы заңдылықтарды, **психика** көріністері мен тетіктерін зерттеуші ғылым.

Психология кезеңдері

Жан адам өміріндегі түсініксіз пайда болған құбылыс деп түсіндірді.

XVII ғасырдағы жаратылыстану ғылымдарының дамуымен сәйкес келеді. Ойлауға қабілеттілікті, сезінуді, уайымды сана деп түсінді. Негізгі оқыту әдісі адамның өзін-өзі бақылауы және фактілерге сүйену деп санады.

XX ғасырдан басталды. Психологтардың мақсаты – адамдардың мінез-құлқын, жүріс-тұрысын, реакцияларын бақылау болып табылды.

Дүниеге материалистік көзқарас бойынша ұйғарым жасады.

Психологиянығ басқа ғылымдармен байланысы

ЖАЛПЫ ПСИХОЛОГИЯ

ФИЗИОЛОГИЯ
АНТРОПОЛОГИЯ

ТАРИХИ ҒЫЛЫМДАР

МЕДИЦИНА ҒЫЛЫМЫ

ҚОҒАМДЫҚ ҒЫЛЫМДАР

ӘЛЕУМЕТТАНУ ҒЫЛЫМЫ

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМДАР

Психология салалары

Жалпы психология
Әлеуметтік психология
Педагогикалық психология
Жасөспірімдер психологиясы
Инженерлік психология
Көркем әдебиет пен ғылыми шығармашылыққа қатысты психология
Спорт психологиясы
Заң психологиясы
Әскери психология
Медициналық психология
Басқару психологиясы
Салыстырмалы психология
Арнайы психология
Патологиялық психология
Парапсихология

Психология салалары

Психологияның негізі – жалпы психология. Бұл саланың атқаратын қызметі: психиканың жоғары жалпыланған заңдарын, заңдылықтары мен тетіктерін зерттейді.

Жалпы психологияның құрылымы
Психологияның таным процесі
Психологияның қасиеттері
Түйсік
Қиял
Қабылдау
Зейін
Ойлау
Ес - Елес
Сөйлеу
Эмоция
Ерік
Темпера
мент
Қабілет
Сезім
Мінез

Әлеуметтік психология - адам мен қоғам арасындағы қатынас мәселелерімен айналысады. Бұл сала адамдардың белгілі бір негізде ұйымдасқан топтары мен кездейсоқ топтары арасындағы өзара қарым-қатынастағы психологиялық құбылыстардың сырын зерттейді.

Бұл мәселелердің құрамына жалпы бұқаралық байланыстар: радио, теледидар, баспасөз т.б. кіреді. Әр түрлі топқа жататын адамдарға осы құралдар арқылы алуан түрлі хабарлар, көпшілікке тән талғамдар, әдет-ғұрыптар мен дәстүрлер, иланулар мен сенімдер, қоғамдық көңіл-күйлер жайлы әсер етудің психологиялық астарлары жеткізіледі.

Педагогикалық психология - адамға білім және тәрбие берудің психологиялық заңдылықтарын зерттейді.

Тармақтары:

- **оқыту психологиясы**
- **тәрбие психологиясы**

ЕҢБЕК ПСИХОЛОГИЯСЫ - адамның еңбек ету әрекетінің психологиялық ерекшеліктерін, еңбекті ғылыми тұрғыда ұйымдастырудың психологиялық аспектілерін зерттейді және психология ғылымының жеке саласы

Еңбек психологиясы

Спорт психологиясы - спортшылардың іс-әрекетіндегі психологиялық ерекшеліктерін қарастырыды.

Спорт жетекшілері мен бағынушылардың өзара қарым-қатынасын, оларды даярлаудың жағдайын, құрал-жабдықтармен қамтамасыз етілуін зерттейді.

Психологиялық даярлығын іздестіре келе, оларды жаттықтыру және күш-қуатын жинақтау деңгейін, жарыстарды ұйымдастыру, өткізу мәселелерінің психологиялық факторларын зерттейді.

Заң психологиясы - құқыққа қатысты мәселелерді реттеу және оларды тәжірибе жүзінде қолданудың психологиялық мәселелерін зерттейді.

Сот психологиясы: *сот, айыптаушылар, куәлар, сот тергеуін жүргізу, олардан жауап алу тәрізді т.б.*

Қылмыс психологиясы: *қылмыскердің жеке басы мен оның зиянды әрекеттерінің сырын ашады.*

Еңбекпен түзету психологиясы: *тұтқындағы адамдарды сендіру не күштеп істету арқылы қайта тәрбиелеудің жолдарын қарастырады.*

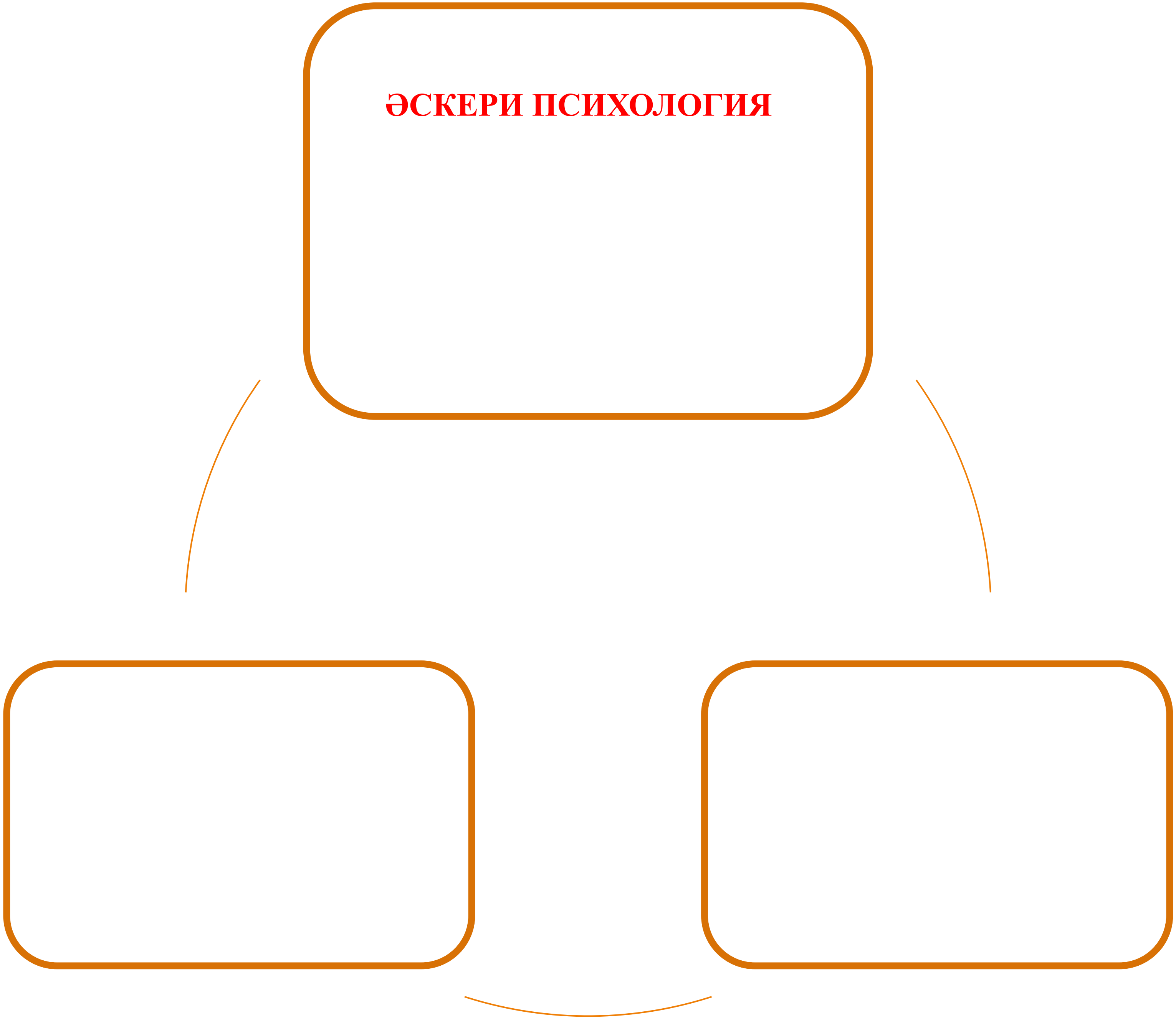
ӘСКЕРИ ПСИХОЛОГИЯ

Медициналық психология - дәрігердің іс-әрекетінің және аурудың мінез-құлқының аспектілерін зерттейді.

Медициналық психология бөлімдері:

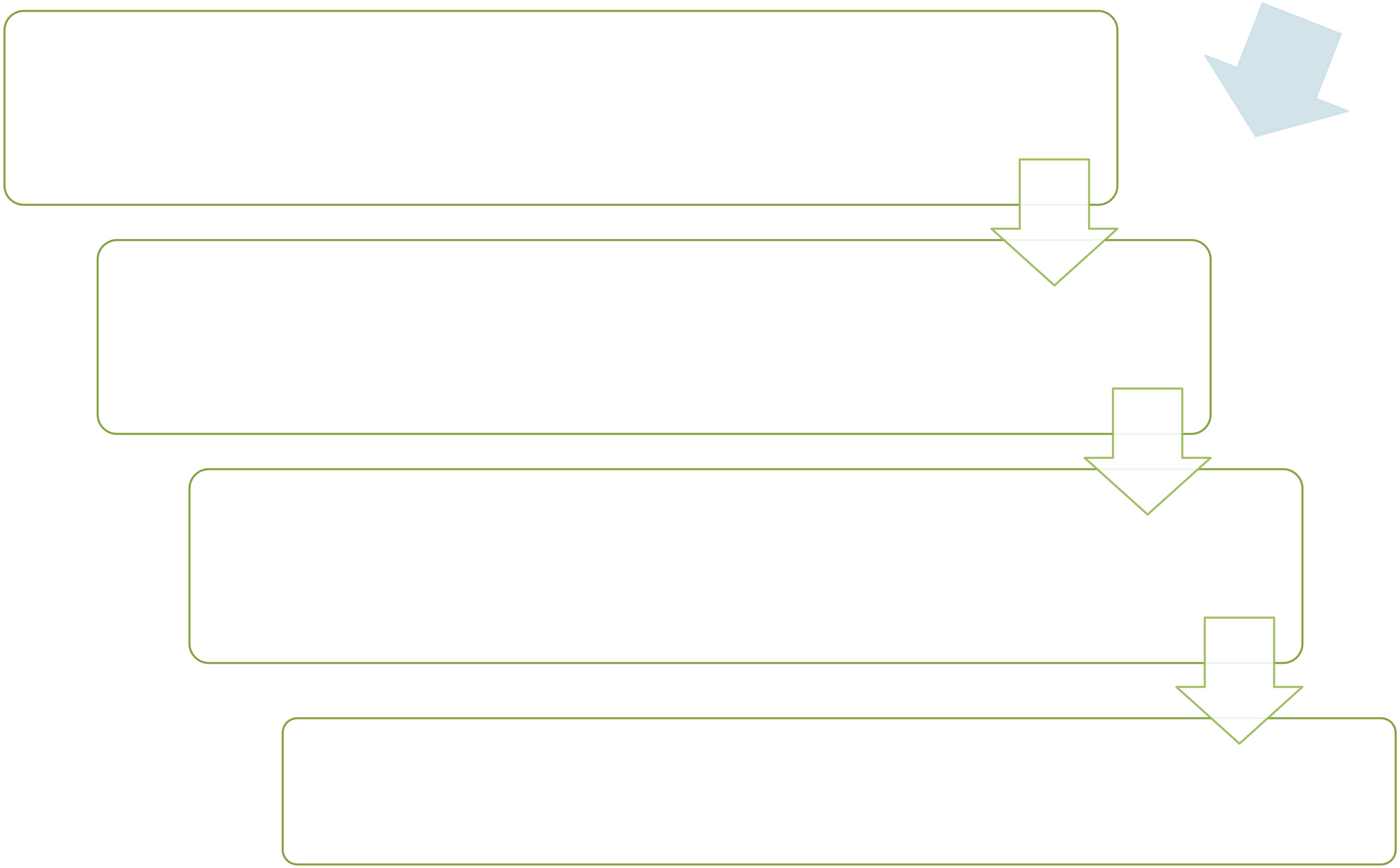

Салыстырмалы психология – психиканың филогенетикалық түрлерін қарастырады. Мұнда адам мен хайуанаттар психикасын салыстыра отырып зерттейді.

Арнайы психология

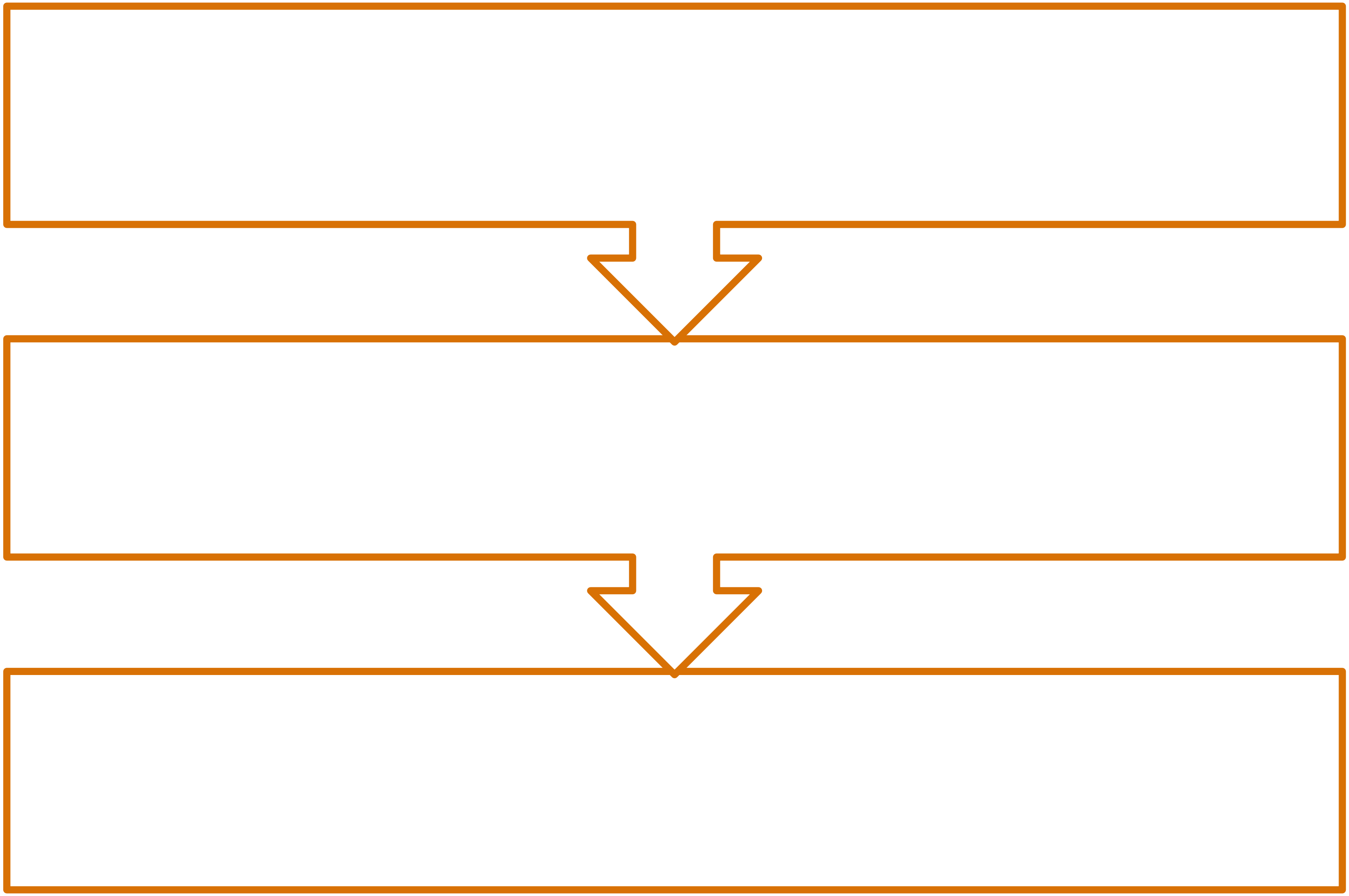

Психологияның негізгі әдіснамалық принциптері

Заттасқан болмыстағы психикалық құбылыстардың себеп-салдарлылығын мойындау.

Психикалық құбылыстарды танудың генетикалық бағытын ұстану және оларды даму үдерісінде зерттеу.

Психика мен іс-әрекеттің ажыралмас бірлікте болатынын қолдау.

Адам психикасын биологиялық және әлеуметтік жағдаяттардың бірлігін ескерумен зерттеп бару.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Сәбет Бап-Баба. Психология негіздері: оқу-анықтамалық қолданба. –Алматы: “Нұр-пресс”, 2007.-106б.
2. Ерментаева А.Р. Жоғары мектеп психологиясы: Оқулық. – Алматы: “Дәуір”, 2012.-492б.
3. Тәжібаев Т.Т. Жалпы психология. Алматы, 1993.